

Ordlister over seilterminologi

:: Laget av **Michéle E. Almnes** :: michelal@student.matnat.uio.no ::

[Http://michelal.at.ifi.uio.no](http://michelal.at.ifi.uio.no) ::

Sist oppdatert: 12.05.2005 Copyright 2000-2005. [Lov om opphavsrett til åndsverk m.v.](#)

|A|B|C|D|E|F|G|H|I|J|K|L|M|N|O|P|Q|R|S|T|U|V|W|X|Y|Z|Æ|Ø|Å|

Aa ▲

Aerodynamikk Læren om luftens bevegelser og de krefter som legemer utsettes for når de beveger seg i luft.

Aktenfra Bakfra

Aktenom Bak

Akter Bak eller bakerste del av båten

Akterende **Hekk**. Båtens bakerste del.

Akterlik Seilets bakre kant

Akterover Bakover

Akterstag **Stag** mellom mastetoppen og **hekken**

Avdrift Drift til siden. Forskjellen mellom styrt kurs og seilt kurs i forhold til havbunnen.

Bb ▲

- Babord** Til venstre når du står oppreist i båten og ser forover.
- Babord halser** (Seilets stilling) Når vinden blåser inn fra babord.
- Babystag** Indre **forstag** - kan strammes for å skape mastebøy.
- Bakke** *Bakke seil* Å få vinden til å komme inn på feil side av seilet slik at båtens fart reduseres, stoppes og så går bakover.
- Balaklava** Varm hette som dekker hele hodet bortsett fra ansiktet.
- Barberhaul** *Sugge*. En haling med kasteblokk som festes i **genoaskjøtet**. Via en deksblokk kan skjøtepunktene reguleres i langskips retning. For **trimming** av seil.
- Barometer** Instrument som måler lufttrykket i milibar
- Baug** Forreste delen av båten.
- Baugmann** En som er ansvarlig for alt foran masten. Det vil si sette opp seil i fordekket og klatre i **riggen**. Fordekksgast.
- Baute** Å skifte kurs slik at baugen passerer **vindøyet**. Andre uttrykk som betyr det samme; Gå over **stag**, **stavgende**, slå.
- Bedding** Underlag hvor båter sjøsettes og ilandsettes.
- BH** Utrykket du bruker når spinnakeren er heist opp og du oppdager at den er tredd feil fordi den er tvunnet i midten!
- Bidevind** Bidevind eller skarp bidevind brukes om seile så langt opp mot vinden som mulig, **krysse**.
- Blokk** Trinse med kulelager. Brukes alle steder en line må endre retning og til utvekslinger.
- Bom** Rund stokk av tre eller aluminium som brukes til å trekke ut seilets **underlik**.
- Bombeslag** Bevegelig beslag som fester bommen til masten.
- Bomlik** **Underliket** på et seil som er festet til bom.
- Bomnedhal** kick-strap/**bomvang**. Hydraulisk sylinder, festet til masten, som trekker bommen ned. Hindrer bommen i å reise seg når den utsettes for vindpress.
- Bomuthaler** **Uthaler**
- Bomvang** **Kick/Kickstrap/ bomnedhaler**. Regulerer storseilsbommens vinkel i vertikalplanet.
- Bras** Line som går fra **cockpit** til lo hjørne av **spinnakeren** og spinnakerbommen.
- Brase opp** Stramme inn brasene, slik at **spinnakeren** flyttes mot lo.
- Breddegrad** Gradeinndeling av jordkloden. Hver breddegrad strekker seg rundt jorden, parallelt med ekvator.
- Broach** Når båten plutselig får en ukontrollert voldsom krenkning, gjerne med masten ned i vannet. Forårsaket av forskjellige faktorer; vindrosse, plutselig vinddreining, rormann mister kontroll over båten, feil trim av seil i forhold til vind er noen av grunnene.
- Brøkdelsrigg** 7/8-riggen. Brukes spesielt til regatta. Skal kunne bøyes og trimmes for forskjellige vindstyrker.
- Bulb** Torpedoformet blykonstruksjon, festet nederst på kjølbladet.
- Bus** Dybden i seilet.
- Byge** Skyformasjon som kan forårsake regn eller vindøkning.
- Bysse** Kjøkken ombord. **Galley**

Cc ▲

Cleat Taulås som bukes til å feste skjøter og annet tauverk i cockpiten.

Cockpit Det nedsenkende området på dekk, fra hekken og forover hvor mannskapet jobber. trimline

Cunningham Tau som brukes til å flate storseilet (kan også benyttes på fokk f.eks. på Albin Express).

Dd ▲

Death roll Når båten ruller fra side til side i kraftig vind på lens, og den ender med en broach.

Draft Det heter sjøkart!

Dørk Gulvet på båten.

Ee ▲

Englishman Se fittestikk

Epoxy Lim som brukes til å laminere kevlar og glassfiberduk i skroget.

Epirb Sender nødsignaler til fly og satellitter.

Ff ▲

Fall Line eller wire som er festet i toppen av et seil og brukes til å heise seilet.

Falle av Å forandre kurs i retning fra vinden.

Fallhorn Hvor fallet festes på toppen av seilet.

Fangline Fartøys- og slepeline til små båter.

Fender Støtpute av plast som henges utenpå båten for å beskytte den fra å gni inntil bryggen eller andre båter og få skade.

Fisen Å være i fisen av en annen båt; Når din båt ligger i vindskyggen av en annen båt.

Fittestikk Populært kalt spesielt når genoaskjøtet har fått opptil flere knuter og ikke kan dras inn.. - Også kalt (men få vil forstå hva du mener) **Englishman**

Fjære Tidevann: fjære er fallende vannstand og lavvann. **Flo**, tidevann

Flaterev/Minirev En malje i storseilets akterlik, ca.25 cm. opp fra underliket hvor en linje (haling) som kan trekke maljen ned og ut mot bomnokken er tredd igjennom.

Flo Tidevann: flo er stigende vannstand og høyvann. **Fjære**, tidevann

Flossing Å bruke en line under båten for å fjerne sjøgress på kjølen.

Flyndre Trekantet forsterkning av tre, plast eller metall i toppen av storseilet.

Fokk Et forseil som er festet til forstaget, men som ikke går lenger bak enn til masten. (Et vanlig trekantet forseil!)

Fokkefall Linen til å heise fokken.

Fokkeskjøte Tauet som brukes til å regulere fokken.

Fordekk Dekket foran masten.

Fordekksgast En som er ansvarlig for alt foran masten. Det vil si sette opp seil i fordekket og klatre i riggen. **Baugmann**

Foreguy Line som holder **lo** hjørne av **spinnakeren** og spinnakerbommen nede til **baugen**.

Forlik **Staglik** Forreste del av et seil.

Forseil Et hvert seil som sitter mellom masten og forstaget.

Forstag **Stag** fra mastetopp til baugbeslag.

Forstagsprofil Skinne med spor som er festet rundt forstaget. Forseilet føres inn i et spor når de heises.

FreakWave Ekstra sto bølge.

Fremdrift Effekten av den dele av vindkraften som virker fremover.

Gg ▲

Galley **Bysse**

Garnityr Alt tauverk som ligger i et kaos på dekk..

Gennaker En krysning mellom en genoa og en **spinnaker**, som brukes på**slør**.

Genoa Et forseil somer festet i **forstaget**, og som går lenger bak enn til masten. Genoa 1 er størst og 3 er minst.

Genoaskjøte **Skjøte**

GPS (Global Positioning System) Elektronisk instrument som angir båtens nøyaktige posisjon ved å registrere signaler fra flere satellitter i verdensrommet.

Grabbag Bag ferdigpakket med nødutstyr, for bruk om man må forlate skip hurtig. kan inneholde BB-VHF, GPS, annet redningsutstyr som ikke er pakket i redningsflåte.

Grinderpedestal Stolpe med to håndsvaier som er koblet til en **vinsj**. Kan betjenes av én eller to personer. Ved å sveive motsatt retning, vil vinsjene skifte gir.

GRP Glassfiberarmert plast.

Hh ▲

Hals Det hjørnet av seilet der **forlik** og **underlik** møtes.

Halser Den siden vinden treffer seilet på. **Styrbord-** eller **babord halser**

Hekk Båtens bakerste del, **akterende**.

li ▲

Innslag Går du for høyt opp mot vinden, vil seilet "slå inn" i fremre del og snart begynne å blafre. - seilet har fått innslag. Alle **lus** på **lo** side flagrer.

Indusert oppvind (Upwash) Den avbøyningen som et seil fremtvinger i luftstrømmen før denne har nådd frem til seilet.

Jj ▲

Jackstays Løpeline for å feste **sikkerhetsliner** i. Linen skal være festet på dekk, på **styrbord** og **babord** side av båtens senterlinjefor å gi sikkert feste for besetningens sikkerhetsseleer.

Jib Engelske ordet for **forseilet**.

Jibbe Skifte **halser** når vinden kommer bakfra.

Jibtop Slørseil som festes i **forstaget**. Er større enn en **fokk**, og har festet til skjøtet høyere enn gena.

Jockeypole Lite kanonrør på ca. 1,5 m. Brukes på større båter. Den er festet til masten og brukes for å få en bedre vinkel på brasen og for å holde brasen ut fra vantene.

Kk ▲

Karbon Sterk og uelastisk materiale som brukes i ror og spinnakerbom. Har de samme egenskapene som kevlar, men er enda mer lettere og stivere.

Kast Blygete vind.

Kasteline Line som kastes til en som har falt over bord.

Kavitasjon Ved for mye press på roret dannes det luftbobler rundt roret, og det slutter å virke.

Kevlar Sterkt og uelastisk materiale som brukes i skrog og seil. Kevlar kan nesten ikke kuttes med saks og brukes blant annet i skuddsikre vester.

Ketch Seilbåt med to master.

Kick Bomnedhal

Kjø Vingeformet stålblad, sitter under midten av båten og gjør at båten seile mot vinden og som hindrer avdrift og at båten kullseiler.

Kjølsvin Innerkjøl. Forsterkende planke eller plate langs bunnen av båten.

Klo Bakre, nedre hjørne av seilet.

Klosshalt Tau som er halt så stramt som mulig

Klossrevet Alle **rev** inntatt.

Knop Enhet for hastighet på sjøen. 1 knop = 1 nautisk mil/time (30 knop = 55,56 km/t.)

Koniske treplugg Plugg for å kunne tette gjennomføringer som har sprunget lekk.

Kreng Båten heller til siden.

Kryss Seile mot vinden (med vinden inn fra ca. 35 grader i forhold til båtens fartsretning.)

Krysse Seile i sikksakk mot vinden. **Bidevind**

Kræs-jibb/Ufrivillig jibb. Hvis båten jibber av seg selv på lens uten at mannskapet rekker å forberede seg.

Køye Seng ombord.

Ll ▲

Lavtrykkstråg Lavtrykksfront med bygeaktivitet og ustabile vinder.

Le Den kant vinden blåser til.

Legjerrig/Legirig Legjerrig båt. Båten vil opp mot le. Slippes roret vil båten **falle av**. **Logjerrig/logirig**

Le side Den siden av båten som vender fra vinden.

Lengdegrad Gradeinndeling av jordkloden. Hver lengdegrad stekker seg fra syd- til nordpolen.

Lens Seilas med vinden bakfra. **Platt lens**

Lensetakkel Bardun i kevlar festet til masten, tre meter fra toppen. strammes opp i hekken for å holde masten rett og stramme forstaket.

Legge bi Å stoppe båten uten å fire seilene.

Lik (seil) De ytre kantene av et seil.

Likline **Snurpeline**

Lo Den retningen vinden blåser fra.

Logjerrig/Logirig Logirig båt. Båten vil opp mot lo. Slippes roret vil båten **loffe**. **Legjerrig/legirig**

Lo side Den siden av båten som vinden blåser mot.

L.O.A. Length Over All

Loffe Å forandre kurs i retning mot vinden.

Logg Hastighetsmåleren i båten.

LORANG (Long Range) Radionavigasjonssystem med meget stor rekkevidde.

Lovart Den retningen som vinden blåser fra.

LP = Luff Perpendicular (eng.)

Lus Ulltråder eller kassettstrimler som festes til seilet for å vise hvordan luftstrømmen beveger seg langs seilet.

L.W.L. Length Water Line

Løpende rigg Alt tauverk og bøyelige liner som er i kontakt med **riggen**.

Løygang Metallskinne eller bøyle som gjør det mulig å regulere storseilet tverrskips, uten å stramme eller slakke **skjøtet**.

Mm ▲

Mastebeslag Beslag på masten som **bombeslaget** passer til.

Mastefot Beslaget som masten plasseres oppå.

Mastelik Den kanten av seilet som ligger langs masten.

Masthead seil Seil som heises til toppen av masten.

Match racing Duell mellom to båter.

Mayday Anropssignal. Nødrops. Internasjonalt. Skal sies tre ganger etter hverandre.

Maxi Store regattabåter på ca.80 fot.

Monster Et spesielt tungt uhåndterlig seil.

Nn ▲

Nautisk mil Målenhet på havet. 1 nautisk mil = 1.852 meter.

Navigere Å finne kursen fra et punkt til et annet på kartet.

Nødlys **Strobe light/strobelys**

Oo ▲

OMEGA Verdensomspennende navigasjonssystem som består av 8 likeverdige sendere som sender en om gangen uten master stasjon.

Pp ▲

Passatvind Den stabile og sterke vinden som blåser like nord og syd for ekvator.

Peeling Å skifte fra et seil til et annet ved at det gamle seilet ikke tas ned før det nye er oppe.

Plane Når båten kommer opp i en viss hastighet, løfter den seg høyere i vannet, og seiler over sin egen baugbølge istedet for å fortrenge det.

Platt lens Seilas med vinden rett **aktenfra**.

Pullert Kort jernstolpe til fartøyning på skipsdekk eller kaien; enkeltpullert, dobbelpullert.

Qq ▲

Quick-Stop metoden Mann-overbord redningsteknikk der du stopper båten med en gang så nære mulig til offeret.

Rr ▲

Rev (å reve) En rekke hull tvers over storseilet; ved hjelp av bånd gjennom hullene kan en del (en stripe) av seilet trekkes sammen så seilflaten blir mindre.

Rigg Fellesbetegnelse på båtens rundholt (master, **bommer**, **spredere** o.l.) **stag**, **wirer**, tau og seil.

Ripe Øverste kant av båtsiden.

Ristropper Stropper langs bunnen av jollen, som besetningen stikker føttene under når de skal lene seg seg ut over ripa.

Rom slør Seilas med vinden skrått bakfra. Aktenom tvers.

Ror Båtens styreinretning. Rorbladet stikker ned i vannet.

Rorstamme Karbonrør som sitter midt i roret, og går helt opp til dekket i **cockpiten**.

Rorkult Staven som rormannen holder i når han/hun styrer.

Rosse Vindrosse (uttales "rässe") Et plutselig vindkast.

Rulle Båten beveger seg opp og ned i tverrskips retning, den ruller.

Røstjern Vantfester. Metallskinne som enten er boltet til treskrog, eller støpt inn i **GRP**-skrog.

Ss ▲

Salingshorn Stenger av tre eller metall som sprer **vantene** midt på masten.

Sann vind Vindens virkelige retning og styrke når båten ligger stille. Under fart må sann vind regnes ut ved hjelp av instrumenter som tar hensyn til båtens hastighet og den relative vinden.

Satellittbilde Fotografi av jordkoden tatt av en satellitt.

Sekstant Et instrument for vinkelmåling med utmålende bue på 75 grader. Brukes bl.a. til måling av solhøyden.

Senkekjø Plate av tre, plast eller metall som sitter i en kjøkasse midt i jollens senterlinje.

Senterlinje Tenkt linje fra baugspissen til midten av akterenden.

Separasjon Brukes for å beskrive avstanden mellom båtene, målt 90 grader fra den rette linjen mellom start og mål.

Sidevant Stålwire eller rod som holder **riggen** sideveis.

Sikkerhetsline Webbingstropp på ca. 1,5 meter med kabinkroker. Festes til sikkerhetssele og til båten.

Sjakk U-formet festekrok med bolt over åpningen. Brukes blant annet til å feste seil, mannskap og annet ombord.

Skarp bidevind **Bidevind**

Skarp slør Seilas med vinden på skrå forfra.

Skjøte Tauet som brukes til å trimme seilet med. Det er festet i seilets bakre hjørne (skjøtehjørnet).

Skjøtehjørne (klo) Det hjørnet av seilet **underlik** og **akterlikmøtes**.

Skjøteklemme Beslag til raskt å kunne feste og løsne skjøtet.

Skjøteløper Skjøteblokk festet til skinne for justering av skjøtepunktet.

Skjøtepunkt Det stedet skjøtet først går gjennom via en **blokk**.

Slag **Baute**

Slør Seilas med vinden rett fra siden.

Snurpeline **Likline** Innsydde i **akterliket** på noen seil. Brukes når akterliket på seilene flagrer.

Mange genoer har snurpeline innsydde i **underliket**.

Spalten Området mellom forseil og storseil Spaltens bredde bestemmes av hvordan du trimmer seilene.

Spectra Ekstremt sterkt materiale som benyttes i tauverk.

Speil Tverrskips endeflater, for eksempel akterspeil.

Spile Tynn pinne i karbon som brukes til å stive opp fokkens og storseilets akterlik.

Spinnaker Ballongseil som brukes på lens og **slør** (med vinden bakfra)

Spinnakerbom Rør som holder **lo** hjørne av **spinnakeren** ut fra **riggen**.

Spleise Sammenføyning av to tau som flettes inn i hverandre.

Spreder Uteriggere (Ikke forveksles med utelligere...) fra masten som er festet til masten og **sidevantene**.

Squall Squaller: sterke stormkast, kraftige vindstøt.

Stag Sterkt tau eller **wire** til støtte for masten; gå over stag, **stagvende**.

Stageil Seil som settes mellom **forseil** og masten. Kan også settes innenfor en **spinnaker**.

Staglik **Forlik**.

Stagvende **Baute**

Stalle engelsk. Vinkelen mellom vindretningen og seil blir for stort, slik at det blir turbulens bak seilet, og det mister seilkraften. Båten mister fart og **krenger** mer som et resultat.

Stikkjø Senkekjø som stikkes ned og trekkes opp.

Stillebeltet Området rundt ekvator, som er preget av lite vind og regnbyger.

Stormfokk **Forseil** som festes i **forstaget**.

Storseil Hovedseil. Seilet er festet bak masten til bommen.

Storseilsfall Det tauet storseilet heises opp med.

Storseilskjøte **Skjøtet** til storseilet.

Strobe light Lite nødlys som blinker.

Styrbord Til høyre når du står i båten og ser fremover.

Styrbord halser (Seilets stilling) Når vinden blåser inn fra styrbord.

Styrekvadrant Beslag rundt **rorstammen**. Styrekablene løper fra styrekvadranten til rattene.

Stående rigg Sidestag/**-vant** som er spent opp for å holde masten på plass.

Sugge Barberhaul. En haling med kasteblokk som festes i **genoaskjøtet**. Via en dekkblokk kan skjøtepunktene reguleres i langskips retning. For trimming av seil.

Svivel Dreibart ledd.

Sydishavet Havområdet nord for Sydpolen og sør for ca. 40 grader sør.

Tt ▲

Tidevann **Flo** og **fjære**. På ett og samme sted er det flo og fjære to ganger på et døgn.

Torsjonskrefter Krefter som vrir og tvister i lengderetninger på for eksempel kjølbåtbladet.

Trapez Belte, wire og håndtak som jollemannskapet bruker for å kunne henge på utsiden av ripa.

Trim Hvordan et seil er satt opp, med de justeringer som er mulig. **skjøte** og **fall**.

Trimline Et lite tau som går langs ytre og nedre del av seilet. Trimmes hvis seilet blafrer/vibrerer for å få jevn vind gjennom seilet.

Trimme Å justere seilets fasong, ved å stramme eller slakke seilets kontrolliner.

Trimmer En som trimmer et seil (holder i **skjøtet**).

Trimming Justere vekt, **rigg** og **skjøter** for å øke båtens fart.

Trosse Tykt tau som brukes f.eks. ved fartøyning eller sleping av båter.

Trysail Stormstorseil. Lite storseil. Brukes istedet for det vanlige storseilet i store vindstyrker. Seilet skal skjøtes uavhengig av bommen, og skal ikke ha **flyndre** eller **spiler**.

Tråg **Lavtrykkstråg**

Uu ▲

Ufrivillig jibb Hvis båten jibber av seg selv på lens uten at mannskapet rekker å forberede seg.

Kræs-jibb

Underlik Nedre kant av seilet.

Uthal Line som strammer storseilets underlik mot bommens akterende, **bomuthaler**.

Vv ▲

Vaker Windex/vindpølse. En vindindikator. Et lite flagg eller en vindpil på toppen av masten.

Vannballast Sjøvann som fylles i tanker på **lo** side av båten, for å øke båtens stabilitet.

Vannslipe Pusse båten med vann og et veldig fint slipepapir for å få best mulig "finish" på båtens undervannsskrog.

Vant Wirene som holder masten sideveis.

Vindindikator Viser vindretningen, for eksempel vaker, røyk vindpølse el.

Vindskygge Vindstille i **le** av noe. For eksempel at en båt kommer i le av en annen.

Vindvinkel Den retning i grader, vinden blåser på båten, i forhold til båtens fartsretning.

Vindøyet Retningen rett mot vinden "No sail zone".

Vinsj Mekanisk trommel, med utveksling. Brukes til å stramme **fall**, **skjøter** og kontroll-liner.

Vinsjehåndtak Håndtak som kan festes til toppen av vinsjene, for å sveive vinsjene rundt.

Vinsjepedistal **Grinderpedistall**

VMG "Velocity Made Good". Angir gjennomsnittshastigheten fra et punkt til et annet i rettlinjje (uavhengig om båten ikke seiler i en rett linje).

Watermaker Apparat som brukes til å produsere ferskvann av saltvann. Prosessen kalles omvendt osmose.

Webbingstropp Breddt, sterkt bånd som benyttes mange steder på båten til å holde **blokker** og beslag.

Windex Vindindikator plassert på toppen av masten.

Wire (eng.) Metalltråd, ståltråd, vaier